

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A görög kath. püspökségről.

Ismét kísért a debreceni görög katolikus püspökség kérdése. Két szerepelni vágyó ember felhasználva a nemzeti szerencsétlenség alkalmát és a debreceni vértanúk iránti természetes részvétet, ismét napirendre hozta a székhely-kérdés ügyét, amelyben Debrecen már régen állást foglalt Hajdudorog mellett s amely álláspontját a két évvel ezelőtti hajszában heves vita után egyhangulag fentartotta.

A vita során mindenki előtt világossá lett, hogy a város többségét tevő magyar kálvinistaság, akikhez az egész tiszántúli kerületi magyarság s az egész országos református egyház közvéleménye is csatlakozott, magára nézve egyenes nyílt támadásnak tartja a görög katolikus püspökségnek Debrecenbe való erőszakolását. Ezzel kell elszámolni a debrecenieknek is.

Gróf Degenfeld József, a tiszántúli kerület főgondnoka ama nevezetes városi közgyűlésében őszintén rámutatott az elmúlt idők gyászos méhéből felőrő kísértetekre, azokra a türelmetlen s alapjában a magyarság meggyengítését célzó kísérletekre, amelyek egyfelől a katolicismus megerősítésére, másfelől a más vallásúak meggyengítésére részint a szabad királyi városi jelleg megadásával, részint a pátronatusuk felkényszerítésével, részint új katolikus püspökségek felállításával a 18-ik században az államkormány által ellenünk mindenütt folyamatba vétettek.

Ezen törekvések során az egi róm. kath. püspökségből két új püspökség hasított ki, a szatmári és a rozsnyói. A tiszta református Szatmárra a kath. pátronátus rákényszerített és ez a kényszerítés a többek közt Debrecenre nézve is megkíséreltetett. Szatmár és Rozsnyó kath. felekezeti intézetekkel meg-

¹ Mindenfeől támadtak s árulással vádolnak, hogy é váratlanul ismét napirendre került ügyben hallgatunk. Idomesságból történt. Nem hittük, hogy ismét a fórumra hureoltassék e dolog, Hogy hallgatásánk félreértésre ne adjon okot, nyilatkozunk mi is.

rakatott s ma úgy áll a dolog, hogy míg Nagybánya református kollégiumát, Nagykároly református középiskoláját teljesen elvesztette s Szatmáron is megszűnt a református kollégium, a protestáns többségű megyében a rekatholizálás ügyét szolgáló, nagy számú róm. kath. tanintézetek állítottak s különösen Szatmáron nagy anyazárda, szerezet-rendek: irgalmasok, jezsuiták, karmeliták telepítettek, kath. főgimnázium, tanítóképezde, internátusok helyeztettek, ez internátusokba, iskolákba a másvallásúak gyermekei beédesgettettek s a térítés az egész vonalon nagy kedvezmények adásával, alapítványok felhalmozásával, prozelita szerzéssel s a kath. egyház számára átadott vagy átígért gyermekek ingyenes neveltetésével nyíltan megkezdődött. Szatmár ugyan, a megye és a város, ennek a tervszerű propagandának dacára is. mindeddig még protestáns többségű maradt, a városnak régi református képe azonban teljesen elmosódott s ma ott külsőleg a magyarság és a köz minden haszna és nyilvános nyeresége nélkül mindenben a katolicismus dominál. Ez történt Rozsnyón is, mely tiszta lutheránus városból katolikussá fejlődött vissza.

De nem időzünk bővebben ezen erőszakos térítési kísérleteknél s nem szólunk a magyarságnak ennek következtében való meggyengüléséről sem. Hallgatással mellőzzük ezeket a szomorú időket, melyekben vallása miatt magyar és magyar között átkos visszavonás és gyűlölet támadt és csak rámutatunk ezen törekvések és jelenségek végzetes, jogtalan és ma sem kizárt következményeire.

Amikor a rekatholizáló törekvések Debrecenben is (a Wolafka idejében tényleg nyíltan megkezdődhettek, a református eredetű alapítványból kath. árvaház állítottak, a Svetits-zárda és nevelési intézet létesítetett, a közművelődési és jótékonyági egyesületekből a kath. elem kivonatott s az eddigi testvéri egyetértés és békés társadalmi együtt működés felbontásával Debrecenben is rendre tiszta kath. felekezeti jellegű egyletek keletkeztek s a Bús Jakab-féle misszió

révén a congregatio Debrecenbe is bevonult, midőn az erős felekezeti törekvésű s a vallás egyenlőségi törekvésekkel ellentétes kath. népszövetség itt is megalakult s ilyen szövetségek alakítása a túlnyomólag kálvinista többségű hajdumegyei városokban is rendre tervbe vétetett: mi, debreceni kálvinisták is minden rosztól félhetünk.

Áldatlan felekezeti harcoktól, amikre Debrecennek semmi szüksége nincs.

Debrecen város kálvinista jellegének elhomályosításától, amelyből magának a városnak is csak kára származhatik és amelyből az egész osztatlan magyarságnak se lesz semmi haszna.

A kálvinizmusnak most székesvárosa Debrecen. Ez a hely, ahol a magyarság református része a maga tehetségét a köz javára kifejteni tartozik s ahol azt eddig ki is fejtette. Meg kell adni a lehetőséget erre nézve ezután is. Még ha rövidlátó haszon szempontjából maga kérné is a kálvinista Debrecen a püspökséget, magyar nemzeti érdekből akkor sem volna szabad azt megadni neki. Az országnak az érdeke, hogy a magyarság minden részében külön művelődési gócek keletkezzenek s e pontok között bizonyos jótékony verseny támadjon. Minden ilyen törekvés a nemzeti jelleget gazdagítja. Olyan város és hely, hol magyar katolikus testvéreink dolgozhatnak, van sok; olyan, ahol a mi egyéniségünk érvényesülhet, felettébb kevés. Még óvintézkedésekkel is védeni kell tehát ezeket.

De az sem áll, hogy Debrecen ezzel a püspökséggel nagyobb előnyök birtokába juthatna, mintha a város mostani jellege megmarad, mint amit neki mi is megadhatnánk.

Azzal tisztában kell lenni mindenkinek, hogy mi, kálvinisták, olyan könnyen el nem engednénk hordatni magunkat. Mindaddig hát, míg a mostani 63,000 kálvinistát itt erővel vagy szépszerével vallásából ki nem forgatják, egy új világ itt nem keletkezhetnék. De ha mind a 180,000 görög kath. Debrecenbe gravitálna is, kárpótolná-e a várost azokért a szellemi és anyagi előnyökért, amiket a csaknem másfél millió tiszántúli magyar református egyházkerület, sőt általában az egész magyar református egyház ide vonzódása neki most önként megad? Semmiképpen nem.

Ez az erőszakkal újra felidézett székhely-kérdés, a püspökségnek ránk s Debrecenbe való oktroyálása, még magának a közvetlen érdekelt görög kath. magyarságnak se lenne igazi hasznára. Nagy gyülekezet, hívek és nép nélkül egyházi intézményeket teremteni,

mások fenyegetésére vonzó, átalakító erőt kifejteni lehetetlenség. A debreceni, sőt a nyiregyházai görög kath. püspöki székhely sem fogja a végeken összetarthatni a híveket, sőt még a közelben levőket is elveszitheti. A nagy nemzeti küzdelmet kezdeményező s e küzdelemben mindig előljáró Hajdudorognak mesterséges és igaztalan háttérbe szorítása is nagy visszahatással járhat. De ezt mérlegeljék az illetők. Mi, akik eleitől kezdve teljes rokonszenvvel kísértük a görög kath. magyarság törekvéseit, a legmelegebb szimpatáival vagyunk most is irántok s a nagy ügy iránt; együtt siratjuk velük a drága áldozatokat, akiknek vére közt a mi híveink vére is elvegyült akiket mi is vértanúink sorába helyezünk. A legmélyebb tisztelettel viseltetünk derék püspökük, Miklóssy István iránt, aki ezt az újabb mozgalmat nem indította, aki, mint mi tudjuk, attól távol áll, sőt annak vezetőit is leintette. Helyesen történt. A köz érdeke, Debrecen város nyugalma és boldogsága, az összes magyarság rokonszenve és támogatása, s ebben a miénk is többet kell, hogy érjenek rájuk nézve is, mint az a kényelem, amit Debrecen város megadhat. Nem is a kényelem a fő a nagy eszme harcainak, hanem az elszánt, a tiszta, a magyarságot és az igazi vallásosságot szolgáló nemes küzdelem. Segítse meg ebben őket s adjon nekik erre erőt a Gondviselés. De nekünk is erőt és lelket arra, hogy ezen áldatlan kísérletek felett egyhangulag napirendre térhessünk s a magyarság, a város s a magunk építését tovább folytathassuk.

Dr. Ferenczy Gyula.

Mi a teendő?

Kiss Ferencz székfoglalójából.

(Folytatás és vége.)

Vázolva ezekben a lelkészképzés főbb követelményeit, irányelveit s alaptételeit, áttérek tulajdonképpen tárgyamra: *mi a teendők?*

Csak gyökeres megoldásra gondolok. Félrendszabályok ajánlásával nem is kísérletezem, mert azok eredményes voltában nem hiszek.

Egy lehető s biztos eszköz kínálkozik: egyházkerületünknek az ő kollégiumba szervei bekapcsolódással papnövelde, vagy a magunk nyelvén: *lelkész-képző-intézetet* szervezni s állítani be.

Mielőtt erről bővebben szólnék, a lelkészképzésről kell bevezetésül megemlékeznem. Itt irányadó természetesen továbbra is a mindenkor egyházi szabályzat marad a szükségesnek mutatkozó módosításokkal s egyházkerületünknek az egyetemmel

MANDEL LIPÓT cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

kapcsolatban sajátos új helyzetéből folyólag kivételes intézkedésekkel. Mindjárt első sorban átalakítandó a lelkészképesítő vizsgálobizottságok szervezete. Egyházkerületünknek nem lesznek tovább teológiai tanárai, akik a bizottság felét alkossák, amennyiben az egyetemi hittudományi kar tanárainak egyéni elhatározásától fog függeni, hogy a tagul behívást elfogadják-e, egyébként is a vizsga komolysága s a színvonal emelése szempontjából feltétlenül szükséges lévén, a ma inkább kegyelmi tanácsként működő bizottságoknak *szakbizottságokká* átalakítása. Nézetem szerint mindkét vizsgánál három vizsgálobizottság alkotandó, az elsónél: exegetikai, dogmatikai és történelmi; a másodikonél: történelmi, egyházi jogi és gyakorlati. Minden bizottság egy elnökből s két tagból állana, kiknek egyike bizatnék meg a kérdések feltevésével, az összeredményt a vizsgál végeztével az egyesített hármassal bizottság állapítván meg. A bizottságokat az egyházkerület alakítaná meg fungens és nyugalmazott tanárokból, továbbá az illető tárgykörben szakképzett egyházi és világi egyénekből. E bizottságok megalakítása, utólagos konventi hozzájárulás fenntartásával már a legközelebbi közgyűlés feladataként jelentkezik, mert a folyó évi szeptemberi lelkészképesítő vizsgák idején már nem lesznek az egyházkerületnek teológiai tanárai. Amennyiben az egyetemen a hittudományi kar szervezetébe nem lenne az alapvizsgálat beállítva, az alapvizsgálati bizottság szintén így volna szervezendő.

Minthogy az államkormányval kötött szerződés értelmében a lelkészképesítés módja és joga az egyházkerületnek kifejezetten fenntartott, jogosított tehát egyházkerületünk a lelkészképesítő vizsgákra bocsátás *feltételeit* megszabni s itt biztosíthatja főhatóságunk a maga eddigi gyakorlatának, egyetemes egyházi (konventi) s keblbi szabályzatainknak az egyház érdekei szempontjából szükséges további életbenmaradását s zökkenés nélküli folytonosságát, sőt a színvonal érdekében kívánatos újítások keresztülvitelét, amennyiben kimondja, hogy lelkészképesítő vizsgára csak azokat bocsátja, akik: 1. az érvényben levő vonatkozó szabályzatok által előírt tárgyakat kellő óraszámban hallgatták; 2. akik az előírt alapvizsgálatot sikerrel letették; 3. akik egy modern nyelvből sikeres zártermi dolgozatot készítettek s 4. akik vagy valamely más hazai református teológiai akadémián abszoláltak vagy az egyházkerület lelkész-képző-intézetének tagjai voltak. E feltételek szerint az az egyetemi hittanhallgató, ki csak egyetemi fél-éveit végezte, nálunk képesítő vizsgára nem bocsátathatnék s hogy másutt se nyerjen képesítést, arról egyetemes egyházi érdekből az egyetemes egyháznak kell intézkednie.

Ez előzmény után áttérek az egyházkerületünk által szervezendő *lelkész-képző-intézet* vázlatos ismertetésére. Sietek kijelenteni, hogy egy ilyen intézet ideálját igyekeztem megkonstruálni, amelyből annyi

s oly módon és fokozatossággal lesz megvalósítandó, amennyit az anyagi feltételek szorító kapcsai megengednek.

Az intézet *célja* általánosságban: a XX. század magyar református egyháza számára alkalmas lelkészeket képezni, közelebbről: az egyetemmé átalakulással járó zökkenések kisimitása, a pusztán tudományos képzés s a gyakorlati élet közti szakadékok áthidalása, a lelkészképzésre tovább is irányító befolyás megtartása, sőt fokozása, az ő kollégium egyes részeinek feladása folytán a tudományközlés, a tanítás alkalmának megszüntével a nevelés ügyének s egyházunk érdekeinek sikeresebb, mert mélyebb, intenzívebb szolgálata.

E célt az intézet külső és belső *eszközökkel* munkáldkálja.

Külsőleg: az egyetemi hittanhallgatókat a már megkezdett internátusi rendszer továbbfejlesztésével főiskolájában összegyűjti, azokat egy családos intézeti igazgató felügyelete alatt a többi szak hallgatóitól külön szárnyon, vagy szinten, két-hármas, tehát komoly munkára alkalmas szobákban elhelyezi, szelény, de tisztességes ellátásukról a többi karok hallgatóival egységes módon gondoskodik, fenntartásukat biztosítja, egészségügyi követelményeiket kielégíti, nekik az egyetemi internátus összes tagjai számára közösen szervezendő szórakozási helyiségek rendelkezésre bocsátásával a társas szellem ápolására, a különböző életpályára készülő ifjakkal érintkezés által keletkező üdvös hatások befogadására alkalmas szolgáltatót s végül őket, a család melegét, irányító, korlátozó erkölcsi miliójét nélkülözni kénytelen egyedeiket a velök együtt lakó, étkező, élő, dolgaikban, imádságaikban, szórakozásaikban résztvevő családfővel s annak családtagjaival együtt hitben, életcélban, szeretetben összeforrani hivatott egységes nagy családdá öleli át.

Szellemerkölcsi tényezőikül szervezendők a *tudományos szemináriumok* és pedig azon céllal, hogy a jelöltek ezekben és ezek által a teológiai egyes tudományágakba minél alaposabban bevezettessenek s a tanulás, az önképzés, a szakképzettség megszerzése módszerének elsajátítása útján önálló tudományos munkálkodásra képesítettessenek. Az volna az ideális állapot, ha minden tárgycsoportra külön szemináriumok szerveztethetnének; ez biztosíthatná, hogy lelkészeink elméleti képzettsége, tudományos erudíciója, általános színvonala emeltetnék, hogy a jövőben minden szaknak meg lennének a maga irodalmi művelői s tovább fejlesztői s hogy a succrescentia tekintetében a folytonosság, sőt az emelkedő irányzat lehetősége szilárd alapokra fektetnének. A teljesség s az összes követelmények kielégítése szempontjából kellene:

két exegetikai (ó- és újszövetség)-,
két történelmi (egyetemes és hazai egyházi és irodalomtörténet, patristika)-,

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégibb

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

egy dogmatika-vallásfilozófiai,
 egy vallástörténet-erkölestani,
 egy lélek- és neveléstani (nép- és középiskolai
 módszertannal s a vallástanítás módszertanával),
 egy filozófiai,
 egy jogi a ma is előirt tárgyakkal,
 egy egyházi (egyházi közigazgatási tanfolyam-
 mal),

egy sociológiai seminárium, külön helyiségekkel
 és külön szakkönyvtárral; továbbá a *gyakorlati képzés*
 szempontjából:

egy homilétikai,
 egy belmissziói- s

egy külön seminárium, mely a lelkészi iroda,
 az egyházi számvitel s a nép- és középiskolai szer-
 vezet ismeretét gyakorlati kurzusokban adná.

E három gyakorlati semináriumnak összekötte-
 tést kell keresni a debreceni egyház egyik parókiális
 körével s templomával, hogy a szeminárium tagjai
 a szószéki s belmissziói gyakorlatot a maga helyén,
 a katedrán, az életben, a működő szervezetben (vasár-
 napi iskola, ifjúsági egyesület stb.) szerezhessék meg.
 Természetesen a teológusok nemű gyakorlata csak
 addig a határig bír jelentőséggel s jogosultsággal,
 ameddig a szeminárium vezető tanára s a helyi lelkész
 az ilyen gyakorlatokat, sokszor csak kísérleteket
 vezetni, ellenőrizni, kritikával ellátni képes s így
 csak helyeselni lehet, hogy az a mai rendszertelenség,
 amely szerint főiskolánk ifjai a különböző templo-
 mokban az iskola és a paróchus felügyelete nélkül
 lelkészi szolgálatokat teljesítenek, mint amely úgy
 tanfegyelmi és gyakorlatszerzési, tehát iskolai, vala-
 mint köz-istenitiszteleti, tehát gyülekezeti szempont-
 ból egyaránt káros, sőt veszedelmes, az átalakulással
 önmagától megszűnik.

Az említett szemináriumok mellé sorakoznak a
nyelviskolák, legalább a három főnyelv: a német,
 francia és angol, valamelyikén olvasás elsajátítása
 céljából; végül az *ének- és zenetanfolyam*, a régi
 főiskolai kántus fenntartásával, mely tehát mint az
 egyes tanszakait elvesztett, de megmaradó s új intéz-
 menyekben tovább élő Kollégium szerves része, ősi
 jogaiban s működési körében életét folytatja s tagjait
 első sorban a lelkészképző-intézet kebeléből nyeri.

Ezeket kívül szükséges leendő a lelkészképzőben
 azon tárgyak előadásáról is gondoskodni, melyek a
 konventi tananyag-előírásban szerepelnek, de az
 egyetemen esetleg nem adatnak elő. E kérdés meg-
 oldása vagy valamelyik rokon szeminárium tárgy
 körébe utalással, vagy egy egyetemi tanárnak adott
 megbízás útján, esetleg külön docens alkalmazásával
 történhetik.

Az intézet szellem-erkölcsi céljait szolgálják ezen-
 kívül egyfelől az intézet kebelében idegen erők
 igénybevitelével tartandó előadó, felolvasó, *vallásos*
összejövetelek; a helyi társadalom bevonásával ren-
 dezendő *házi ünnepélyek s családi jellegű estélyek*,

melyek az intézet és az élet, ifjaink és a mindkét
 nemű társadalom között az összekötő kapcsolatot s
 a társas érintkezésből ifjainkra háramló jótékony
 hatások alkalmait keresik; másfelől a csoportos, de
 legfeljebb 10—15 tagból álló *tanulmányi kirándulások*,
 nevesebb lelkészek gyakorlati munkáinak, fejlettebb
 életű gyülekezetekben a belmissziói, népszociális
 intézmények működési módjának, eredményeinek
 közvetlen megismerése, tapasztalatok s üdvös be-
 hatások szerzése céljából. Rendkívüli jelentősége
 volna pályavégzés után a szakemberek vezetésével
 rendezendő három-négy hetes, vagy akár rövidebb
 külföldi útnak, melyen az összehasonlításból, az egy-
 háztársadalmi munka nyomán kelt sikerek szemléle-
 téből, a nagy keresztyén egyéniségekkel érintkezése-
 kől oly impressziók kelnek a bizonyos fogékonyságot
 már itthon is szerzett lelkekben, melyek sokszor az
 egész életre kiható elhatározások ihletével árnyé-
 kolják meg a szívet.

A lelkészképző-intézetnek a fenti célok elérésére
 s eszközeinek kifejtésére bizonyos *nevelő-és tansze-
 mélyzetre* van szüksége. Az intézet élén egy az egyház-
 kerület által alakított tanács, nevezzük kormányzó-
 tanácsnak, állana, mely a kitzűzött alapelvek s meg-
 alkotandó szervezeti szabályzat szerint vezetné az
 egész intézet külső-belső adminisztrációját, irányítaná
 s biztosítaná abban a tanítás s nevelés szellemét,
 menetét és eredményességét. E tanács exponense az
 intézet igazgatója, ki vezetője, éltető lelke az egész
 munkának. A családapa, a spirituális, a pedagógus
 szerepe vár rá. Tudás, tapasztalat, érzék, tapintat
 kell hozzá, mindenek felett lélek, hivatás- és Isten-
 szeretet. Segítségére lennének a lelkészképző-inté-
 zetbe átteendő szénior és esküdtek, kiknek működési-
 és hatásköre átsimítandó lenne az új követelmények-
 hez, mert a mai szervezet nem látszik semmi maga-
 sabb célt szolgálni. Rendszeresen alkalmazandó min-
 den szeminárium élére annyi bejáró szakember, ahány
 szakcsoport nyer külön tagozódást. Szükséges két
 bentlakó, a képző-intézet tagjaival együtt élő nyelv-
 mester, egy ének- és zenetanár, tornamester s a külön
 előadandó tárgyakra, amennyiben ezek valamelyik
 szeminárium vezetőben emberüket meg nem talál-
 nák, annyi, amennyi docens.

A lelkészképző-intézet *tagjai* a debreceni állami
 egyetem hittudományi karának hallgatói, esetleg
 valamelyik hazai református teológián már absol-
 vált lelkészjelöltek. Az elérendő cél érdekében kívá-
 natos minden tagnak bentlakása, de ha ez alól figyel-
 met érdemlő okokból egyesek felmentetnének is, hogy
 egyházkerületünkben tehessenek képesítő vizsgála-
 tokat, ezeknek is, mint bejáró tagoknak, feltétlenül
 részt kell venniök a képző-intézet minden munká-
 jában.

Minden tag köteles a tudományos szemináriumok
 közül egybe beiratkozni s annak négy évig tagja
 maradni, tárgycsoport változtatás az igazgató enge-

KÉSZÍT:

minden a fényképé-
 szeti szakmába vágó
 művészi munkákat
 műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
 ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és
 ünnepnapon is) min-
 den időjárásban; mű-
 világítás mellett este 7 óráig.

délyével lehetséges lévén; továbbá a gyakorlati szeminárium mindhárom tagozatában és pedig az elsőben két, a harmadikban egy, a belmisszióban mind a négy éven át működő tag lenni; valamelyik kiválasztott nyelviskolában szintén mind a négy éven, az ének elmélet- és gyakorlat óráin, úgyszintén a kántusban — ha megfelelő hanganyaggal rendelkezik — tagsági ideje alatt résztvenni s a másutt elő nem adott köteles tárgyakat lehallgatni. Hogy a lelkészképzőben kötelező kollokviumok tartassanak-e, megfontolás tárgyát kell hogy képezze; én a magam részéről a szóbeli párbeszédes vizsgák felett előnyt adok az írásbeli vizsgának, mely mélyrehatóbb tanulmányt igényel s a megítélésnek biztosabb támpontjait szolgáltatja. Ha ezekhez hozzávesszük a reggeli és esteli közös, bár lehető rövid házi istenistiszteletet, a magántanulmányozásra, előkészületekre, írásbeli dolgozatokra szükséges időt, azt hiszem, ifjainkat eléggé tudjuk foglalkoztatni. És kell is, hogy foglalkoztassuk és pedig állandóan és egyenletesen. A mai rendszer sok okkal szolgál ez újtásra. A leendő lelkésznek meg kell szoknia a folytonos munkát; „Az én Atyám szüntelen munkás, én is munkálkodom”, hangzik az eszméltető szózat s a férfimunka sikerének legfőbb titka a „multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit!” A túlterhelés réme eltűnik, ha meggondoljuk, hogy az itt tervezett munka a vizsgákra is előkészület s ha egyszer ifjainkkal, részben a társadalommal is megtudjuk értetni, hogy az iskolák, a felsőbbek és legfelsőbbek is tanulás céljaira rendeltettek.

Allandó és rendszeres munka, imádság és nemes szórakozás, mindegyikben kellő rend, átgondolt következetesség, beosztás és mérték, ezek általában a test- és léleknevelés, célunkat illetően a lelkészképző-intézet alap gondolatai. A lelkészre az életben alig megbirható feladat vár; időbeosztás nélkül szétfolyik keze között a munka; ifjúságát erre tekintettel is példává kell tenni. Nem munkában megroppantani, imádságban megsápasztani, szórakozásokban üressé tenni, hanem a különböző nevelő tényezők harmonikus egységbehozatalával munkára edzett, imádkozni szerető, a társas élet tisztos örömeit élvezni tudó, egész embereket nevelni a cél. Intézetünk levegőjét egészségessé teszi a munka, tisztává az imádság, napsugárassá a nemes szórakozás. Ilyen levegőben, hol a komoly munka lelke a derűs életfelfogással a keresztyén ember céltudatában olvad össze, megteremnek, kifejlődnek a keresztyén személyiségek.

A lelkészképző-intézet tagjai tehát megállapított elvek szerint beosztott életet élnek. Nem félek a kérdéstől: hát az önrendelkezési jog, az egyéni szabadság? Minden intézeti tag e jogával, e szabadságával él, mikor a lelkészképzőbe lép, bent már ennek a szabad elhatározásának a konzekvenciáit hordozza. Különben is a theologusképzés terén elég sokáig kísérleteztünk a teljes szabadság elvével s — miért álltunk egymást — ügyünk lejtőre került. A tapasztalatok alapján ma tisztábban látjuk a célhoz vezető eszközöket s ne felejtjük soha, hogy lelkészképzésről

van szó, mely a cél érdekében kivételes intézkedéseket is megbir.

Különben nem gondolok a lelkészképző-intézetrel, — bár megszabott rend szerint kívánom ott az életet befolyásolni, — zárdai, sőt még katolikus szeminárium rendszert sem bevezetni. Annyira nem, hogy a rend fenntartása, a program szerinti élet biztosítása szempontjából még fegyelmi szabályokat, büntetési fokozatokat sem kontemplálok. Annyira a megértésre, az egyéni hatásra, a cél felismerésére alapozom az egész intézet tervét, hogy az intézeti élet egyetlen irányítójává s fékjévé az *intézeti közszellemet* kívánom állítani. E közszellemet a családfő-igazgatónak kell megteremteni, képviselni s fenntartani az összes tagok megértő közreműködésével. Oda kell fejleszteni e közszellemet, hogy ez legyen az egyéni élet s a közös együttélés rugója, mely előre készít, ösztönöz, megragad; fékje, mely visszatart, korlátoz, leköt s pallosa, mely lesújt és kiirt. Aki e közszellemben nem tud beigazodni, azon nem javít a büntetés, nem segít a megtorlás, azt az egészséges s éppen ezért mindig munkás közszellem automaticamente kiveti, mint ahogy a tenger hullámainak csodás közérzése, ösztönös energiája kidob magából minden szemetet. S ha ily közszellem megteremthető nem volna, akkor fájóra nézhetjük szemünket a jövő lelkészi generációba vetett reménység hajnala után.

Teljesség okáért szólanom kellene végül e lelkészképző-intézet *anyagi feltételeiről*, de megvallom, a kérdés pénzügyi oldalával nem foglalkoztam. Ez túl esnek a mai alkalom keretein s más, erre hivatottak szerető gondja tárgyául marad, de arra ezek dacára is rá kell mutatnom, hogy az intézmény létesítése esetén egyházkerületünknek nemcsak a theologiai akadémiák fenntartására adott államsegélyhez való joga fluktuál tovább, hanem egy lelkészképző-intézet fenntartása címén, fokozottabb állami s közegyházi támogatásra szerez érdemet s igényt magának. Annyi bizonyos, hogy egy olyan intézetnek, minőnek körvonalait adni megkísérletem, szervezése s fenntartása annyival is inkább nagy anyagi áldozatba kerül, mert ebben lehetőleg minden theologusnak helyet és pedig ha nem teljesen ingyenes, de mindenesetre olcsó helyet kell biztosítani. Elvégre egyházkerületünknek a lelkészképzés a legelső fontosságú érdeke s ha más szakok szegénysorsú hallgatóiról, különösen a szintén nagy jelentőségű tanárképző-intézetéről is gondoskodnia kell, mégis elsőrendűen a lelkészképzés nagy kérdését kell mindenekelőtt megelőző áldozathozatala tárgyául tekintenie. E téren addig is, míg az egyetemmel szemben vállalt kötelezettségeinek eleget tehet s az egyetemi internátust felépíti, feltétlenül meg kell tennie az átmeneti s kezdeményező lépéseket, mert a lelkészképzés ügyét óriási erkölcsi károk nélkül egy időre sem ejtheti ki kezéből.

„Meteor” szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
 Legtű és. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
 Fürdők — Vacuum cleaner. — Összes
 vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

Szolgálatunk értéke.

Irta és a felsőrártói lelkészi-kör Csökmön tartott értekezletén felolvasta **Papp László** borsi lelkész.

Osztályharcok idejében élünk. A különféle foglalkozású emberek érdekcsoportokba verődve, a szövetkezés erejével és fegyvereivel dolgoznak, harcolnak, küzdenek a maguk igazaiért. E küzdelem fegyverzajából talán kelletlenül is élesebb hangon csendül ki a krisztusi ige: Méltó a munkás a maga bérére. A munka célja, a küzdelem koronája, a harci győzelem: a *bér* és mindig csak a bér. És a különféle társadalmi osztályok harcainak igazuk van — a maguk szempontjából.

Csak akkor hibáznak, amikor jogukat a mások jogainak a romjai között keresik, csak akkor tévednek, amikor szolgálatuknak, munkájuknak csak árával törődnek, anélkül, hogy annak *értékét* észökbe vennék. (Jánosi.) Pedig az önismeret, saját hivatásunk igaz értékelése és megbecsülése az a forrás, melyből küzdelmünk a jogosultság erejét meríti és amely mindenféle káros túlzásoktól megóv.

Korunk társadalmi rétegeinek érdekek szerint való tagozódása szövetkezésre kényszerített bennünket, Isten szolgáit, református lelkészeket is. Mi pedig voltaképpen nem tartozunk a küzdő társadalmi osztályok egyikéhez sem, mert magasabb a hivatásunk valamennyinél, de egyikőtől sem separálhatjuk magunkat, mert egyikhez szorosabb kötelek fűznek, mint a másikkhoz, ugyancsak hivatásunk szerint. Sok gáncs, sok kárhóztatás érte már szövetkezésünket. S valóban, hogyha hibáztatjuk bármiféle érdekcsoport túlzásait, annál szigorúbb kritika alá kellene vennünk Lelkészegyesületünket, ha tagjainak a szolgálatát az ár és nem az érték szerint óhajtáná felülmúlni azok előtt, kik ennek elbírálására illetékesek.

A lelkészi munka kellő értékelése, a lelképásztori szolgálat megbecsülése és megbecsültetése, az a magasabb cél az, melyért harcolunk egyénenként is, szövetségünkben is. És én megvagyok győződve afelől, hogy amidőn ezt cselekedünk, sem a világ fiainak az útjára nem léptünk, sem az egyetemes papság krisztusi elvét nem sértettük, sőt igazságos küzdelmünkkel anyaszentegyházunk érdekeinek a szolgálatában állunk.

Szolgálatunk értéke tehát a fő, amit soha sem szabad szem elől téveszteni. És épen e tárgyról, a lelkészi munka értékéről óhajtlok én ez alkalommal néhány töredékes gondolatot felvetni. Thémaválasz-

tásomban némiképp befolyásolt az a vita, mely mostanában lelkészi körökben folyik ama kérdés felett: vajjon kell-e mélyebb képzettség mai időben a református lelkészi álláshoz, vagy sem.

Azok, akik erre a kérdésre nem-mel válaszolnak, szolgálatunknak árára tekintenek csupán s nem jut észökbe, hogy Budapesten is, Csökmön is, Debrecenben, sőt Borson is egyugyanazon értékű Isten-ige szolgálatában állunk s ha híven sáfárkodunk, egyforma jutalomra vagyunk érdemesek *Isten előtt*.

Isten igéjének a szolgálata, a vallásos hit igazságainak terjesztése, Istenországának az érdeke, mely vitális érdeke a föld minden népének, egy szóval a *vallás egyetemes érvényű jelentősége* ad a mi hivatásunknak oly magas értéket, mely följö emeli azt minden egyéb emberi foglalkozásnak. És már itt meg kell állapítanunk, hogy szolgálatunknak minden egyéni accessoriumok nélkül is *abszolút* értéke van. Tehát nem az eredmények, nem a sikerek a mérői munkánk értékének, hanem érték az önmagában véve is. Hiszen munkálkodásunk nyomán óhajtánánk eredményeket látni mi is. Szeretnők tapasztalni, hogy a gyermekek, akiket a keresztség szent sákramentumával anyaszentegyházunk kebelébe vettünk, öröme szolgálnak szüleiknek s növekednek Isten és emberek előtt való kedvességben egyaránt. Óhajtánók, ha az áldás, amit a házasságra lépők boldog frigyére imádkozunk, — foganatos lenne, ha az Isten igéjével sebzett szíveket gyógyítani, fájó könnyeket letörölni tudnánk, ha prédikálásunk nyomán terjedést, növekedést venne mi bennünk az igaz hit, vallásos hűség és a mindenekeket elfedező, mert mindenekre elégséges krisztusi szeretet. Örömmel, boldogsággal telne meg a lelkünk, ha látnók, hogy az általunk elhintett magvak jó talajba hulltak, hogy terjed, hogy termékenyül Istenországának földje — igehirdetésünk által.

De, amikor látjuk, hogy hiábavaló a mi prédikálásunk, hogy a gyermekek és ifjak nem öröme, hanem romlására és keserűségére vagynak az ő szüleiknek, hogy a házastársak nem egyszer önkezükkkel, vakmerő esküszegéssel dőlnek föl házaseletük paradicsomát, midőn szívünkig hat a sebzett lélek feljajdulása: a szó csak szó s azzal, — még ha Isten igéje is, — gyógyítani nem lehet; amidőn látjuk, hogy mennél buzgóbb a mi szolgálatunk, annál nagyobb a hitetlenség és szeretetlenség körülöttünk, hogy nem egyszer Istennek legbuzgóbb szolgája sem tud eredményeket felmutatni, akkor bizony-bizony szükséges és idvesség dolog tudnunk, hogy szolgálatunknak abszolút értéke van.

Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

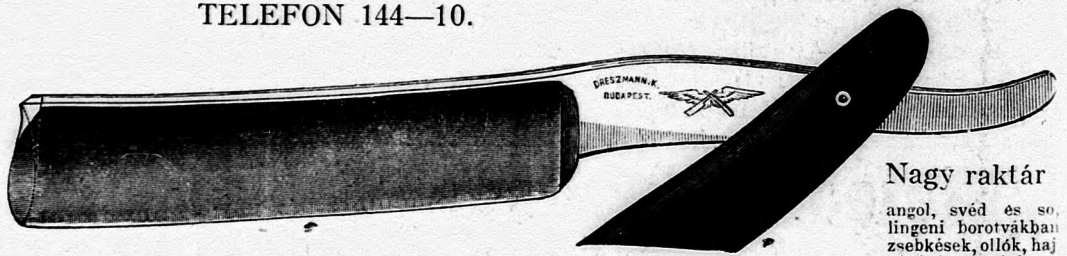
TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készülőve s hajszál élesre fenve. Ango

borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készürülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készürülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készürülése 1-20—1-60 kor. A készürülések a saját felügyeletem alatt történnék.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat és kertészeti cikkekben,

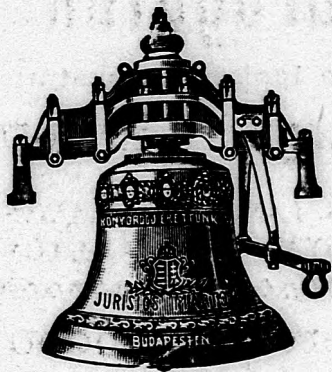
Lelkészi munkánk sikerekkel nem mérhető értékét igazolja ezen kívül igehirdetésünk *erkölcsi* jelentősége is. Vallás és morál: lélek és test, egymástól elválaszthatatlanok. A független morál hívei vitatják ugyan, de bizonyítani nem tudják, hogy vallás nélkül is létezhetik tiszta erkölcsiség. Annak vitatására azonban nem merészelne vállalkozni józan eszű ember, hogy a keresztyén vallás valaha lemondhatna arról a szerepéről, mely reá, mint az erkölcsi tisztaság legfőbb örere, terjesztőjére és támaszára vár. Istenországa az erkölcsi eszmények országa és Krisztus nemcsak a vallásalapító, hanem legfőnségesebb erkölcsi világrend megteremtője volt. Isten szolgája nemcsak a hitigazságok hirdetője, hanem erkölcs predikátor is tartozik lenni. Igehirdetésében minden tartózkodás és mellékes tekintetek nélkül ostromoznia kell a bűnt, a feslettséget, a romlottságot, az erkölcsitelenséget.

Igaz, hogy korunkban a lelkipásztor ilyen irányú működése sokkal kisebb körre szorítkozik, mint hajdanán. Elődeink sokkal szigorúbb erkölcs-predikátorok voltak, mint mi. Napirenden volt régebben a cégéres bűnök szószéki ostromozása, nem egyszer olyan formában, hogy a jelen levő bűnösnek, bárhogy akarta volna is, sehogy sem sikerült a hallott kemény beszédek általánosítania. Azután meg ott volt hajdan az egyházfegyelem ősi szép szokása, mellyel sok-sok bűnnek, vétkes, rossz szokásnak elejét lehetett venni. A „haladó idő”, ez a mi modern korunk azt mondja mindezekre: Más világ volt régen, elavultak már az ősi szokások, inkább rontanak velök talán, mint használnánk. Megengedem, de akkor meg ennek a „haladó idő”-nek kellene gondoskodnia arról, hogy az elavult szokások helyére újakat állítson, mert égre kiáltó vakmerőség volna azt állítani, hogy korunk erkölcsese tisztább, mint a múlt időké s ezért felesleges a harc az erkölcsi eszményekért. De itt ismét hangsúlyoznunk kell, hogy az erkölcsi javak érdekében való buzgólkodásunk látszólagos meddősége semmit se von le szolgálatunk abszolút értékéből. Nem mi vagyunk a hibások abban, annál kevésbé az Isten igéje, ha az emberek erkölcsiek tekintetében szívesebben irányítatják magukat a büntető törvénykönyv paragrafusai, mint a biblia intelmei által.

Szolgálatunk értékének a vizsgálatát azonban korántsen merítettük ki azzal, ha reá mutattunk

annak vallási és erkölcsi jelentőségére. Meg kell állapítanunk azt is, hogy a lelkeszi munka par excellence *szellemi* munka, melynek *kulturális* értéke és jelentősége van. Isten igéje nem csak az alacsonyabb értelmiségűek lelki tápláléka, hanem a legmélyebb tudásnak a forrása is. Az Úrnak félelme nemcsak kezdete, hanem vége is minden bölcseségnek. Hit- és tudás nem ellentétei, hanem kiegészítői egymásnak. Féltudós az csupán, aki a hitet megveti és a legmélyebb, a legigazabb hit sem nélkülözheti a tudás fegyvereit, a szabad vizsgálódás eszközeit. A református lelkésznek nemcsak hirdetnie kell az Isten igéjét, hanem értenie kell ahhoz is, hogy álláspontját, hitbeli meggyőződését megvédelmezze bármiféle támadások ellenében is. És hogyha épen a tudomány száll hadba ellene a maga modern fegyverzetével, a hitnek embere sem szállhat ki a síkra hottal és parittyával. A tudás támadásait a tudás fegyvereivel kell visszavernie.

De hogyha senki sem támadna is, ha senki ellenében sem kellene védekeznünk, a tudományok haladásának és fejlődésének mai időszakában, egy percre sem maradhatunk korunk tudományos színvonalán alul, hacsak eleve le nem mondunk igehirdetésünk minden eredményéről, a sikernek minden reményéről. Lelkészképző akadémiáknak e részben csak a bevezetés, az irányítás lehet a feladata. Tudóssá az iskola nem tehet senkit sem. A bevezetést, az irányítást illetőleg pedig teológiáink feladatuk magaslatán állanak. Közvetlen tapasztalásom alapján állíthatom, hogy pl. a debreceni teológiai akadémia tudós tanárai közül nem egy méltán foglalhatná el bármely világhírűnek kiáltott nyugateurópai egyetem professzori székét. Ami tehát előképzetségünk szellemi színvonalát illeti, semmivel sem állunk hátrább azon pályák functionáriusainál, melyek egyetemi végzettség alapján nyerhetők. Kápláni vizsgánk szellemi fajsúlya feltétlenül több, mint egy némely lekelátogatások nélkül szerzett egyetemi szigorlaté s annyi tanulásal, amennyibe lelkészi oklevelünk megszerzése került, bátran orvossá, ügyvéddé, vagy mérnökké képezhettük volna magunkat. És amikor mindezek alapján méltán odaszámíthatjuk magunkat nemzetünk szellemi arisztokraciájának tagjai közé, akkor csakugyan helytelen a kérdésnek ilyen felvetése: kell-e mélyebb képzettség a lelkeszi álláshoz? Más lapra tar-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kitüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. → Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

Jurisics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFON 77-51.

tozik a haladás, az érvényesülés. A lényeg az, amit a leghatározottabban meg kell állapítanunk és ki kell emelnünk: lelkeszi szolgálatunknak szellemi értéke is van.

A kultúra zászlóvivőinek, a művelődés, a felvilágosodás apostolainak tart bennünket a világ s ha híven végezzük kötelességeinket, a világnak e részben igazsága van. Nem szükséges itt a múltra hivatkoznunk, nem szükséges örökké koptatnunk azt a történeti értékű argumentumot, hogy a reformáció terjedése mindenütt együttjárt a tudományok terjedésével, elég reámutatnunk arra a tényre, hogy ma, amidőn a szellemi művelődés ügyét állami feladattá tette a haladó idő, ma sem tehetnek e téren egyetlenegy lépést sem az arra hivatottak nálunk nélkül.

A kultúra terjedése tehát állami, helyesebben szólva nemzeti érdek. S ha figyelembe vesszük azt, hogy a szellemi foglalkozások javarésze csak közvetve áll a nemzeti kultúra szolgálatában, mi pedig, mint e feladat exponensei, a nép tanítói, vezetői és tanácsadói hivatásszerű kötelességet teljesítünk ezen a téren is, sőt tovább menve, még a gazdasági, népjóléti, szociális feladatok terén sem nélkülözhető közreműködésünk, akkor minden dicsekvés nélkül megállapíthatjuk, hogy szolgálatunknak felette magas nemzeti értéke van.

Nem állom meg, hogy rá ne mutassak itt egy aktuális kérdésre, mely e tételmet közelebbről is igazolja. A nemzetiségi kérdéseknek felekezeti szerepével összefüggő részére gondolok. Ott bent, a hegyek között, az elnémult harangok hazájában, minden kálvinista lelkes magyar nemzeti missziót teljesít. Ott, ahol a kálvinista zsoltár még zenghet, hol a kopott palástú kálvinista pap lelkéből előbuzoghat még az imádság, a nyáját összetartó Istenige, ott nem kell féltetni a magyarság ügyét. És akkor, amikor e végvárok megmentése érdekében buzgókodunk, midőn a felelősség súlya ránehezedik a lelkünkre, hogy tegyünk, hogy áldozzunk minden tőlünk telhetőt, olyan magasztos nemzeti munkát végzünk, mely szolgálatunkat megbecsülhetetlen értékűvé teszi még ellenségeink szemében is.

És most még témám teljessége érdekében, azokra a nehézségekre is legyen szabad rámutatnom, melyek nem fordulnak elő semmi pályán, de amelyek a mi szolgálatunktól elválaszthatatlanok s annak értékét növelik.

(Vége köv.)

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: Bareza József.

8.

Gänseprediger Ferenc üdvözli Gratius Ortuinus magistert.

Fogadjon tőlem annyi üdvözetet, amennyivel ezer talentum se egyenlő súly tekintetében. Tudósítom, tisztelendő magister úr, hogy itt sokat beszélnek róla, s a hittudósok rendkívül dicsérik, hogy bárkire való tekintet nélkül írt a keresztyén hit védelmére doctor Reuchlin ellen. Azonban néhány belátás nélküli fickó, mint például a jogászok is, akik a keresztyén vallást nem látják tisztán, megvetik és sokat beszélnek ellene; de nem tudnak túlsúlyra vergődni, mert a hittudományi kar Önnel tart. Nemrégiben is, mikor az *Acta Parisiensium* című könyvek ide érkeztek, a magisterek csaknem mindnyájan megvették és rendkívül örvendeztek; én is megvásároltam és elküldtem Heidelbergbe, hogy ott is lássák. S hiszem, hogy a heidelbergiek, mikor belenéztek, megbánták, hogy az áldásárasztó kölni egyetemmel együtt ők is nem hoztak közös határozatot doctor Reuchlin ellen. Hallomásom szerint a kölni egyetem is ezért mondta ki, hogy soha senkit se fog fölavatni, mégha az összes baccalaurensi, vagy magisteri kívánalmaknak megfelelt is, de Heidelbergben. S ez helyes, hadd tanulják meg, mi az a kölni egyetem, s máskor tartsanak vele. Szeretném, ha a többiekkel is így cselekednének, de azt hiszem, a többi egyetemek semmit se tudnak erről, ezért elnézéssel vannak tudatlanságukért. Egy társam azonkívül megajándékozott egy szép költeménnyel, amelyet Ön állítólag a kölni egyetemen közzé tett; én itt megmutattam a tanítóknak és a mi magistereinknek, s nekik igen tetszett. Az Ön dicsőségére, mert én jóakarója vagyok, sok városba is elküldtem. Ime, itt van, hogy tudja, melyiket gondolom én:

Ki akar olvasni eretnek gazságot
 S egyúttal tanulni helyes latinságot,
 Vegye meg a Parrhisiensium actát
 S a minap Párizsban estek foglalátját :
 Reuchlin mint tévedett a hitnek dolgában,
 Mint bizonyítá ezt Tongern tudós vádiban.
 Mostan ezen áldásosztó egyetemen
 Ezt adandja elő Ortuin mester ingyen.
 S vele a szöveget teljesen felfejti,
 S amit érdemes lesz, majd külön is jelzi.
 S bizonyítani akar majdan pro et contra,
 Mint theologusink tevének Párizsba?
 Hogy a „Szemüveg“-et ottan megvizsgálták
 S a szerzőjét, Reuchlint, táncra tanították.
 Mint ahogyan tudják ezt a karmeliták
 S a többiek, kiknek neve : jacobiták.

Csudálkozom rajta, hogy tud ilyesmiket kitalálni.
 Ön igen művészi írásműveiben, sok kellem van ben-
 nük, úgyhogy mindig nevetek a gyönyörűségtől, vala-
 hányszor valami szerzeményét olvasom, s mindig azt
 óhajtom, hogy hosszú életű legyen, hadd nőjjön dicső-
 sége, miként eddig, mert iratai rendkívül hasznosak.
 Isten tartsa meg erőben, egészségben s ne adja ellen-
 ségei kezébe ; s amint a Zsoltáríró mondja : „Csele-
 kedjen veled — az Úr — a te kívánságod szerint,
 és minden te tanácsodat teljesítse meg“. (Zsolt. 20,
 5.) Ön is tudósítson engem a saját dolgairól, mert
 örömmel hallom és látom, amit tesz és cselekszik.
 S most Isten vele ! Kelt Freiburgban.

(Folytatása következik)

IRODALOM.

Pár megjegyzés dr. Varga Zsigmond bírálatára.
 Igazán hálás vagyok, hogy valahára a „Keresztyén-
 ség előállításáról“ írt kis tanulmányomnak mégis felé
 fordult a figyelem és pedig oly igazán hozzáértő
 ember részéről, mint V. Zs. Lehet többi egyházi lap-
 jaink további szóra nem méltatják, legalább az
 eddigi tapasztalatok erre engednek következtetni.
 Hiába, sokkal fontosabb dolgok kötik le figyelmük-
 ket ! Így megenged nekem az én ifjú barátom, ha
 mindjárt az ő észrevételeire megteszem a magam
 ellenészrevételeimet, természetesen pusztán eszmék
 tisztázódása céljából. — Ezt írja V. Zs. : „minden
 vallástörténeti kutatásnak elengedhetetlenül nyelvi
 és kulturtörténeti színezettel, megalapozottsággal
 kell bírnia“. Kissé furcsa volna, ha a keresztyénség
 előállítására vonatkozólag azt tőlem és munkámtól
 megtagadni akarná. Én legalább úgy látom, hogy
 mindazon forrásokat használtam, melyeket idevonat-
 kozólag használni szoktak. Hogy nem vagyok assziri-

ologus, egyptologus stb. az tény, de hát Titius,
 Troeltsch, Dorner, Rust stb. systematica theológusok,
 kik épen a jelen félevben hasonló tárgyakról olvas-
 nak, sem azok. Hiába, a nyelvészeti eredmények
 felhasználása nekünk systematicus theológusoknak
 előjogunk, amivel persze az a kötelesség is jár, hogy
 az ez irányú kutatásokat figyelembe vegyük. Egy
 apologetikus jellegű munka aztán nem valami vallás-
 történeti systemába akarja bevonni a keresztyénséget,
 hanem inkább megvédelmezni az eredetisége ellen
 intézett támadásoktól, ezért ott védelmez, ahol a
 támadás történik. Nincs kétségem abban sem, hogy
 bírálóm teljes lojalitással elismeri, hogy Deissmann,
 Weinel, Litzmann, Bousset műveit használtam ; hogy
 belőlök a mű terjedelméhez, köréhez képest elégnek
 találtam a közölt anyagot, egyéni ítéletre hagyandó.
 Ami „Tischchu“ (sic) istent illeti, arra nézve fel-
 világosítást ad az assyriologus Jensen „das Gil-
 ganesch Epos“ című műve 845. és 847-ik lapja.
 Hogy a 24-ik lap jegyzetének eme szavai : „lehet
 esetleges, de mindenesetre külsőleges vonás“ tartalmi
 tévedésnek minősíthetők-é, ismét vitára adhatnának
 okot. Egyebekben a jóindulatot feltétlen elismerem
 s még azt is örömmel konstatalom, hogy V. Zs.-al
 felfogás tekintetében is közelebb jutottunk. Az ob-
 jektív, tudományos igazságot keresőknél nem is
 lehet másképen. *Dr. Lencz Géza.*

„A Vasárnapi Ujság“ március 15-iki száma pom-
 pás és rendkívül érdekes képeket közöl *Gül Baba sír-
 járól*, mely most újra aktuálissá vált, *Szigligeti Ede*
 ünnepéről, régi pesti hid-tervekről, gróf *Vay Péter*
 harmadik világkörüli utazásáról, a hegedű történeté-
 ről és készítéséről, *Wied* herceg útjáról Albániába stb.
 Szépirodalmi olvasmányok : *Szini Gyula* új regénye,
Szóllósi Zsigmond novellája, *Jászay-Horváth* Elemér
 verse, *Zoltán* Vilmos versfordítása Rabindranath
 Tagoreból, *Lagerlöf* Zelma regénye stb. Egyéb köz-
 lemények : egy régi német utazó magyarországi föl-
 jegyzései dr. *Holub Józseftől*, az aviatika újdonságai-
 ból s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet,
 sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési
 ára negyedévre *öt korona*, a „Világkrónikával“
 együtt *hat korona*. Megrendelhető a „Vasárnapi Uj-
 ság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-
 utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Nép-
 lap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, fél-
 évre *két korona 40 fillér*.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A debreceni egyetem tanszékeire** vonatkozó
 pályázati hirdetmény véletlenül *pénteki* napon jelent
 meg a Hivatalos Közlönyben és így nem csuda, hogy
 a *szombat*on megjelenő egyházi lapok csak sebtében
 írhattak felőle, aminek folytán hiradásukba tévedés
 is csúszhatott. Ilyen tévedés például lapunknak ama

közlése, amely szerint a debreceni egyetemen csak 10, míg a pozsonyi 13 jogi tanszék van szervezve. Valósággal úgy Debrecenben, mint Pozsonyban 11—11 a jogi tanszékek száma, teljesen ugyanazonos tárgybeosztással, de mivel Pozsonyban egyelőre nem lesz philosophiai fakultás, ez a két bölcsészeti tanszék, amelyeknek felállítására a jogi oktatás érdekében is szükség van, a jogi tanszékek közt van meghirdetve. A Protestáns Egyházi és Iskolai Lapok híradása meg amiatt emel kifogást, mert szerinte a debreceni egyetem tanárainak, — rendeseznek úgy, mint rendkívülieknek — kevesebb lesz a fizetésük, mint a budapesti, vagy kolozsvári egyetem tanárainak s ez állításának illusztrálására a fizetés mértékét is szembeállítja. Itt a tévedés azon alapszik, hogy a pályázati hirdetményben elválasztva van kitéve az eredeti törzsfizetés és az annak kiegészítésére az 1904. I. t.-cikk alapján járó személyi pótlék, amely a VI. fizetési osztályban a kinevezés alkalmával 400, öt év múlva 1200, tíz év múlva 2000 korona; a VII. fizetési osztályban pedig a kinevezéskor 800, öt év múlva 1400, tíz év múlva 2000 korona. Az, aki a P. E. és I. L. híradását írta, nem kísérte figyelemmel az egyetemi tanszékekre kiírt pályázatokat, különben észrevette volna, hogy a budapesti és kolozsvári egyetemek tanszékeinek javadalma is ezzel a mértékkel és ezzel a móddal szokott körülírva lenni a pályázati hirdetményekben. Hogy aztán a javadalombeli különbség alapján további megjegyzések ne lehessenek, megemlítjük még azt is, hogy a pozsonyi tanárok számára 200 koronával magasabb lakáspénz (1800 K) van biztosítva, mint a debreceniek részére. Ennek oka meg az, hogy Pozsony magasabb lakbérosztályban van, mint Debrecen, épúgy, mint viszont Budapest magasabb lakbérosztályban van, mint Pozsony és Kolozsvár. Azért ugyan, hogy Debrecen magasabb lakbérosztályba kerüljön, csakugyan tenni kellene valamit az érdekelt állami tisztviselőknek. Debrecenben semmivel sem olcsóbbak a lakások, mint pld. Kolozsvárt és az egyetem megnyilta után a lakások bérére bizonyára nem fognak lefelé szállani.

— **Üdvözlét dr. Baltazár Dezsőnek.** *Kivonat a Tiszaszentimrei Református Egyháztanács 1914. évi február hó 19-én tartott gyűlése jegyzőkönyvéből.* 4. sz. Lelkészelnök előadja, hogy hazai egyetemes ref. egyházunk öt (5) püspöke közül a hivatalára nézve legidősebb három (3) püspök a törvényhozás magasabb házának, a főrendiháznak élete végéig jogos és kötelezett tagja, s így ezúton a tiszántúli református egyházkerület nagynevű püspöke, hazai egyetemes ref. egyházunk nemes büszkesége: főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazár Dezső úr is immár e magas méltóság osztályosa lett, sor szerint reá kerülván a főrendiházi tagság. Indítványozza azért lelkész, hogy ez alkalomból egyháztanácsgyűlés üdvözlje nagyérdemű főpásztorunkat: főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazár

Dezső püspök urat, s hasonló célból a hevesnagykunsági református egyházmegye presbyteriumait és a tiszántúli református egyházkerület esperesi hivatalai útján a többi egyházak presbyteriumait is keresse meg. Egyháztanácsgyűlés, — megemlékezve Pál apostolnak amaz intéséről: „kérünk titeket atyámfiai, hogy megemlékeztek a ti előttetek járókról és becsüljétek, akik munkálkodnak ti közöttetek és azokat felette igen szerelmeteseknek tartjátok az ő munkájokért”. — ismerve főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazár Dezső püspök úrnak nemes egyéniségét, ki nagy „szelidségben és tisztaságban, nem testi bölcseséggel, hanem az Isten kegyelme által való ajándékkal forgolódik e világon, kiváltképen pedig *mi közöttünk*”, ismerve akaraterejét, csodálatos munkakedvét és munkabírását, azt a soha nem lankadó apostoli buzgóságot, mellyel református Sionunkat már eddig is nagy eredményekhez juttatta, s céltudatosan építheti és erősíti „nem vonogatván magát” Mózesként, ismerve református egyházunk iránti olthatatlan, lángoló szeretetét, nagy dolgokra, magas méltóságra hivatottságát: lelkészelnök indítványát magáévá tevén főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazár Dezső püspök urat főrendiházi tagsága alkalmából szívbeli nagy örömmel üdvözli, őt állandó és változhatatlan szeretetéről és ragaszkodásáról biztosítja, s kéri a jó Istent, hogy szeretett főpásztorának nemes életét viruló egészségben az emberi kor végső határáig tartsa meg úgy szeretteinek öröme, mint a köz javára, hogy így ő a nála letett talentumokat legnagyobb törvényhozói minőségében is szeretett magyar hazánk és magyar vallásunk: ref. egyetemes Sionunk javára továbbra is dúsan kamatoztassa. Jelen határozat az ehhez való csatlakozás, s főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazár Dezső püspök úrnak megküldés céljából a hevesnagykunsági református egyházmegye presbyteriumaival és a tiszántúli ref. egyházkerület esperesi hivatalai útján a többi presbyteriumokkal is közölni határozatuk. Kmft. *Mészáros János*, egyh. főgondnok, *Szabó Béla*, egyh. h. jegyző, *Keresztesi Károly*, presbyteri lelkészelnök.

— **Pap Károly gyásza.** A debreceni református főiskola tudós tanárának Pap Károly e. magántanárának gyásza van. Édes apja, a beregi egyházmegye nesztora Pap Károly beregrákosi lelkész elhunyt. A sok időket élt érdemes lelkész halála nem jött váratlanul. Már a múlt évi szép jubileumi ünnepek után, melyek megaranyozták élete alkonyát, lassan-lassan hanyatlani kezdett. De életerejét és szelleme frissességét egész az év elejéig megőrizte. Most a tavasz kezdetén az örök tavaszba költözött át. Elhunytáról egyháza és a család külön gyászlevelet adtak. Temetésén egész falu, vidék, megye részt vett. A családi gyászlevél így szól: Alantírottak mély fájdalommal tudatjuk, hogy a legszeretőbb és legszerettebb apa, nagyapa, dédapa és rokon id. Papp Károly beregrákosi ref. lelkész, v. egyházmegyei tanácsbíró, élete 84-ik, lelkészkedése 61-ik évében, folyó hó 13-án az Urban csendesen elhunyt. Drága halottunkat folyó hó 15-én délután 2 órakor fogjuk a templomban tartandó gyászszertartás után a beregrákosi temető kertben örök nyugalomra helyezni.

Beregrákoson, 1914 március 13-án. Örök kegyeletünk virraszt sirja fölött; áldott marad emlékezete. Özv. Liska Samuné sz. Pap Ilona, Pap János és neje Lendl Emma, Pap Sándor és neje Thiring Lujza, Pap Imre és neje Wurga Ilona, Papp Károly és neje Genersich Klotild mint gyermekei és menyei. Rohrböck Sándorné szül. Liska Ilona, Pap Zoltán, Károly, Margit, Jolán, Gábor, Irén, Mária, Mártha, Kata, Károly, Klotild és Rohrböck Margitka mint unokái és dédunokája. A Békássy, Bartha és Sikó családok mint rokonai.

— **Kitüntetett tanítóképző-intézeti tanár.** A gróf Teleki Pál földrajzi jutalmat a földrajzi társaság f. hó 19-én Budapesten tartott nagy gyűlése a kantografia téren kifejtett sikeres és eredményes működéséért dr. Ecsedi István debreceni tanítóképzőintézeti tanárnak ítélte oda. A kiváló, tudós tanárnak, aki fiatal kora dacára is számos munkával gazdagította már eddig is földrajzi és természetrajzi irodalmunkat, őszinte szívből gratulálunk a jól megérdemelt kitüntetéshez!

— **A beregmezei új esperes.** Néhai b. e. Sütő Kálmán utóda úgy a lelkészségben, mint az *esperesi* hivatalban *Bertók Béla* b.-surányi lelkész lett. Tudtuk előre, azt azonban, hogy már az első szavazásnál meg fogja kapni az *abszolút* többséget, kevesen hitték. Annyival inkább kitűnő ez az eredmény, mert Bertók Béla az új esperes, az egyházmegye főjegyzője, a küzdelem során mindenképen érdemes és jeles egyénekként állott szemben és ami a fő, a választás tisztán, méltóságosan, illetéktelen befolyásoktól menten folyt le. A szavazatok — szokatlanul — mind érvényesen estek ki és a leadott 66 szavazatból Bertók Béla kapott 34-et, Szentimrey József h. esperes 17-et és Mizsák Péter beregsomi lelkész 15-öt. Ugyanakkor bontattak fel a *vil. i. bíróságra* beadott szavazatok is, amelynek az eredménye az, hogy 41 szavazattal *Sikó Endre* beregszászi kir. járásbíró, egyházmegyei aljegyző választatott meg. Az esperesi szék elfoglalása ünnep 3-ad napjára van kitűzve. Reméljük és várjuk, hogy ezen a főt. püspök úr és többi barátaink is megjelennek. Illő, hogy akik gyászunkban részt vettek, örömüket is növeljék. Kell, és kívánatos is, hogy midőn egyházmegyénk a régi érdemes pátriárkák kidőltevel új életerős vezér körül seregelt, az új időkbe való bemenetelnél az örökkévaló segítségül hívása mellett szeretett vezetőink püspökünk, főgondnokunk is gyámolítsanak. Jöjjetek ti is. (S.) (Ott leszünk, addig is szeretettel köszöntjük az új esperest, lapunk jeles dolgozó társát s neki mind a munkácsi lelkészséghez, mind a beregmezei esperességhez tiszta szívből szerencsét kívánunk. (Szerk.)

— **Két választás.** Méltányolják-e gyülekezeteink az érdemet? Nagy vita folyt le mostanában e kérdés felett. Ehez a vitához némileg adalékul szolgálhat a türkevei és *nagyzerindi* lelkészválasztás is. Az előbbi helyen, nagy népes egyházban Baja Mihályt az Amerikában szolgáló költőpapot választották a nagyszámú választók erős választási mozgalom után 856 szavazattal dérek ellenjelöltek 213 szavazata ellenében. A költői tehetség, a magyarság érdekében messze földön híven szolgáló érdem jutalmát lelte

tehát. Nagy biztatás ez a többi Amerikában küzdő fiatal tehetségekre nézve is. Még érdekesebb a nagyzerindi eset. Az egyháztanács eredetileg Gyenge Jánost a tudós mezőtelki lelkészt szándékozott meghívni, de míg a hívek tanakodtak, letelt a határidő és ki kellett írni a pályázatot. A zerindiek azonban ennek dacára mégis meghívták Gyengét, illetve felszólították a pályázatra. A megtisztelt lelkész azonban kijelentette, hogy csak úgy pályázik, ha az összes választók is aláírják a meghívást. Megtörtént s a meg-ejtett választáson csaknem egyhangúlag csakugyan a mezőtelki tudós könyvíró (valóságos könyvrágcsáli) lelkészre adták szavazatukat és a szabad verseny után is (26-an pályáztak) azt választották meg, akit előbb is meghívni óhajtottak. Ime az érem másik fele. Van tehát néha méltánylás is. Annál több ok arra, hogy minden részre szívből szerencsét kívánjunk; a szerencsés lelkészeknek is, a türkevei és nagyzerindi egyházaknak is.

— **Lelkészbeiktatás.** Nagyszántó új lelkészét Bodnár Gábor volt debreceni segédlelkészt f. hó 8-án iktatta be állásába nt. Lévay Mihály egyházmegyei tanácsbíró. Legyen Istennek áldó kegyelme az új lelkészen és az eklézsián. (B—f.)

— **A Kolozsvári Közhasznú Takarékpénztár** az idén is 7758 koronát osztott ki szegény egyházak és különböző kulturintézmények között. Fennállása óta 60,000 koronát osztott ki kulturális célokra. Valóban megérdemli, hogy érdekében mindenki tegyen valamit, mert mennél erősebb lesz, annál hatékosabb anyagi támogatásban részesíti különben is elárult kulturánkat.

— **Protestáns estély.** A debreceni református főiskola kebelében fennálló Hittanszaki Önképző Társulat 1914 március hó 29-én a kollégium dísztermében d. u. 5 órakor a következő gazdag műsorral Protestáns-Estélyt rendez. 1. Ima a harc előtt. Storchtól. Előadja a Főiskolai Énekkar. 2. Megnyitó. Tartja Kiss Ferenc felügyelő tanár. 3. Várady Antal: Szt. Szt. Szavalja Tihanyi Kiss Sándor hittanhallgató. 4. a) Beethoven: Vezeklés, b) Schubert: Képmás. Énekl. Csúry István hittanhallgató. Zongorán kíséri Almássy Márton hittanhallgató. 5. dr. Ravasz László, kolozsvári theol. akad. tanár beszéde. 6. Tinódi: Óh, örök hatalmú... Férfikarra Mácsai. Előadja a Főiskolai Énekkar 12 tagja. 7. Vörösmarty—Ernyei: Szép Ilonka. Melodráma. Szavalja Gargya Jolánka úrlány. Zongorán kíséri Schneider Mariska úrlány. 8. a) Mendelssohn: Tavaszi dal, b) Erdős Renée—Farkas Ödön: Mese, c) Magyar népdalok. Énekl. Varga Ferenc hittanhallgató, kíséri Almássy Márton hittanhallgató. Erre az estélyre külön is felhívjuk olvasóink, a közeli vidék és különösen a helybeliek figyelmét. Felhívjuk a többek között Ravasz László kolozsvári theológiai tanár előadására. Mi helyzetünk-nél fogva, mint régen, most is az erdélyi testvéreinkkel állunk közelebbi összeköttetésben és barátságos érintkezésben. Kolozsváron szolgált iskolánk több embere s az ottani theol. fakultás díszjele volt különösen Pokoly József iskolánk tudós tanára is. Ravasz László is a kolozsvári református theol. akadémia egyik kitűnősége. Személyileg is rokon-

szenves előttünk. Szívesen látjuk azért közöttünk és szeretettel köszöntjük őt Debrecenben.

— **Lelkészerkeztet Csökmön.** Nem mindennapi ünnepségben volt része a csökmői szent eklézsiának f. hó 10-én, amikor az alsósárréti lelkesi körbe tartozó nagytiszteletű és tiszteletes lelkesek úttal, fáradsággal nem törődve, nt. Zsigmond Ferenc elnökléte alatt tanácskozássra gyűltek össze a Sárrét magyarságának ez erős várába, hogy a kartársi szeretet szent érzelmét, az együvé tartozás, az érdekek közösségének eme látható jegyében minél inkább kifejezésre juttassák. Az ünnepség a délelőtti istenisztelettel vette kezdetét, melyen a nagyszámban megjelent hallgatóság előtt Csernák Béla furtai lelkes prédikált az ő kedves, csengő hangján. Utána Papp László borsi lelkes tartotta meg nagyszabású, érvekkel gazdag értekezését a református papság szellemi képzettségéről és ezzel szemben a lelkesység mostoha díjazásáról. Mindkét fungens szereplése állandóan lekötvé tartotta a hallgatóság figyelmét, hiszen „mind igazak és ámenek voltak, amik szájukból kijöttek”. Istenisztelet végeztével vette kezdetét a tulajdonképeni értekeztet, melynek tárgysorozatából leginkább kiemelhető nt. Sulyok István esperes úr ünneplése, ki mint váradi lelkes 25 éve működik mindenek közmegelegedésére, egyháza, egyházmegyéje javára, boldogítására. Az ünneplést esperes urat a megjelenetek lelkes hangú táviratban üdvözölték. Tárgyalás alatt volt még az egyh.-ker. 492—913. sz. határozata az egyházközségek alapjainak központi kezelésére nézve. Mely határozat, illetve javaslat ellen tiltakozását fejezte ki az értekeztet. Babicsák József kisszántói lelkes felvetette a kérdést, nem volna-e megvalósítható az egyházközségek történetének évenkénti megírása s kis füzetekben való kiadása a hívek között. Javaslatát pártolólág tette magáévá az értekeztet s kimondta, hogy a maga körzetében minden lelkes tegyen kísérletet egy kisebb keretű egyháztörténet megírásával. A párolgó, illatos leves s házi-gazdánk — Szabó Bertalan — szíves kapacitálása vetett véget az értekeztetnek s kiki hozzálátott bebizonyítani, hogy nemcsak igével él az ember, hanem kenyérrel is, mely az izletes malacpecsenye mellé adatott. Délután 4-ig töltöttük együtt a kellemes időt s a sok pusztítás láttára bizonyára azon gondolatok között engedett útra bennünket szíves házi-gazdánk: „Megálljatok, lesznek még én is vendég!” (B—f.)

— **Figyelmeztetés.** Az egyetemes konvent az egyetemes adóalpból adandó segély iránti új kérvényt csak folyó március hó 31-ig fogad el s ezen határidőn túl csakis az újonnan alakuló egyházközségek kérvényeit veszi tárgyalás alá. Figyelmeztetjük, tehát egyházközségeinket, hogy segély iránti kérvényeiket folyó hónap végéig az egyetemes konventhez (Budapest, VII. Abonyi-u. 21. sz.) mulhatlanul beküldjék, mert különben a remléhető segélytől elesnek. Megjegyezzük, hogy ezen határidő sem a már megállapított segélyek felemelése iránti kérvényekre, sem pedig az elutasított kérvények megújítására nem vonatkozik.

— **Március idusa.** Dicső tavasz, lelkes ifjúság sóhajtvá köszöntünk és örömmel teszünk arról bizonyosságot, hogy e napon még mindig összedobbannak szíveink s ha meggyérültek is az ünneplő polgárok

régén tömött sorai, annál lelkesebben és egyöntetűbben ünnepelnek az iskolák. A tiszántúli egyházkerület mindenik református tanintézete megmozdult e napon. Sziget, Szatmár (a leányiskola és tanítónőképezde is) a Hajdu városok, a kunság (Karcag, Kisújszállás, Mezőtúr) Békés mind-mind felvonultak. Nem maradtak el Nyiregyháza és Nagyvárad sem. (Mind a két helyen református leányinternátus, Nagyváradon református tanítónőképezde is.) Debrecenben érte el a tetőpontot az általános ünneplés. Főiskola és pedig külön a főgimnázium, református tanítóképezde, főiskolai ifjúság és polgárság, a munkások, városi iskolák és körök, mind a márciusi nagy eszméknek szolgáltak. A kollégiumban zenei ébresztő volt, a református tanítóképző-intézet zenekara rendezte (általában a derék fiúk nagy tiszteletet és közbecsületet arattak), népes volt a délutáni nagy ünnep és különösen kedves a református felsőleányok, leánygimnázium és tanítónőképző ünnepe. Ennek műsora a következő volt. I. 1. Előének: 23. Dics. 1-ső verse. 2. Imádság: Szele Miklós vallásnár. 3. Utóének: 220. Dics. 7-ik verse. II. 1. Hymnus: éneki a felsőbb l. i. énekkara. 2. Jókai: Apotheosis. Szavalja: Bakoss Sarolta V. o. t. 3. Beszéd. Mondja Rábold Gusztáv tanár. 4. Rákóczi-induló: zongorán 4 kézre. Schneider Mária III. tk., Kikindai Erzsébet III. tk. 5. Petőfi: Ledölt szobor. Szavalja: Lukács Anna IV. tk. 6. Fohász (Oláh K.): éneki a tk. énekkara.

— **Szolnok-Dobokavármegyei magyar népi ünnepek.** Sok szomorú hírt hallunk Erdélyből, az „elnémúlt harangokról”, az „eladó országról”, a „magyarság megmentéséről” stb. stb., annál kevesebbet a védelmi munkákról, vagy azoknak csupán megkezdéséről. De mégis, él valahol Szolnok-Doboka vármegyében egy református esperes, aki lelkes társaival, egyházmegyéjének főgondnokával s néhány igazán lelkes és buzgó magyarral évek óta dolgozik, küzd s minden lehetőt megragad a magyarságért. Nem ábrándoznak honmentő nagy eszmékről, megelegednek a látszólag kicsinyiségekkel. Évenként egyszer, az őszi hónapok egy vasárnapján, valamelyik központi helyen magyar ünnepet rendeznek. Százával, ezrével gyűjtik oda lobogó zászlók alatt a magyarságot. És pedig felekezeti különbség nélkül. Ami azt jelenti, hogy mégis nagy baj van Erdélyben, mert a római katolikusok és protestánsok megtalálták már egymást s kezét fogva egyesültek a védelemben. Akik a sorok között olvasni tudnak, észrevehetik, hogy nem szórakozásról van ott szó, hanem komoly dolgokról, érdekes, vonzó keretben. Arról, hogy nyilvánosan bemutassák a községek magyar lakosai, az otthon egész éven át teljesített nemzeti és kulturális munkálkodás eredményeit, továbbá, hogy a tanulságok levonása után az érdem jutalomban részesüljön, a kishitű, csüggedők pedig értsék meg, hogy *érdemes magyarnak lenni*. Egyéb is történik azon az ünnepen. Megtisztelik, jutalomban részesítik azon szegény földműves szülőket, akiknek legtöbb élő gyermekük van és akik legtöbb gyermeküket taníttatják. Abban a vármegyében, a magyarok között, még nem ritka a 8—12, sőt ennél is több élő gyermekes szüle, de sajnos, annál kevesebb, aki gyermekeit nagy szegénysége miatt iskoláztatja. Ezeket a nagyon érdemes magyar szülőket akarja az a kicsiny, de lelkes tábor talpra állítani, fölsegíteni s ezáltal a nemzet igazi fundamentumát erősíteni,

melynek élén Sófalvy Károly rettegi református lelkész és esperes áll. Éljen soká s a nagy közönség is karolja fel az ügyet, melynek apostolává szegődött. azáltal is, hogy anyagi eszközöket bocsásson rendelkezésükre s azáltal is, hogy a királyhágóninenni részekben is rendszeresítsenek ilyen ünnepeket. Hogy ez megtörténhessék, leközljük a Szolnok-Dobokai Magyar Szövetség alapszabályait. (Kivonat az utasításból.) 1. Cél: a vármegye magyarságának felekezeti és osztálykülönbség nélkül, évenként egyszer, szeptember utolsó vagy október első vasárnapján, — de mindig más központi helyen — nagy tömegekben összehozatala s ezáltal az erőnek, önbizalomnak, egyetértésnek és testvériségnek felebbresztése és növelése. Továbbá: a községenként otthon végzett nemzeti és kulturális munkáknak nyilvános bemutatása és a valóságos érdemnek megjutalmazása. 2. Az ünnep szabad ég alatt tartandó közös istentisztelettel kezdődik. Róm. kath. és ref. lelkészeknek együttes szolgálatával. Énekeink: a Hymnus és a Szózat. 3. Istentisztelet után bemutatjuk s a lehető legnagyobb, egyszersmindenkori segélyben részesítjük azon magyar szülőket, akiknek legalább nyolc vagy ennél is több élő gyermekük van. Továbbá azon földműves magyar szülőket, kik legtöbb gyermeküket taníttatják. 4. A női kézimunkákból, — szövés, fonás, himzések, varrottasok — és a házi ipari készítményekből — fafaragás, kosár-, nádfonás stb. — az ünnepély napján gyűjtémenyes nagy kiállítást rendezünk s a tanulságokat levonva, a legérdemesebb kiállítókat jutalmazzuk. 5. Népdal-versenyt tartunk, a legjobb énekkarokat megfelelő jutalomban részesítvén. 6. További versenyek: Kötélhúzás, súlydobás és táncverseny községek szerint. Utóbbinál főkövetelmény és cél: a magyar népviselet. 7. A legkiválóbb község magyar ifjúságának értékes nemzeti színű vándor zászlót adunk, melyet a következő évi ünnepen védeni kötelesek. 8. Az ünnepélyvel egyidejűleg nagy gyümölcs- és terménykiállítás tartatik. Gróf Wass Béla mk., a széki református egyházmegye gondnoka, Keczei László, a széki róm. kath. egyház gondnoka, Bárány Lukács róm. kath. t. kanonok, esperes plébános, Sófalvy Károly, a széki református egyházmegye esperese. Közhasznú adományokat a Magyar Szövetség részére a Dési Takarékpénztár R.-T. cím alatt kérünk.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Nagytiszteletű szerkesztő úr! Az ujságoknak ismét van egy szomorú rovata! Címe: „Árvíz”. Sajnos, s immár igazán megdöbbentő, hogy mi kölcséiek egy kis haszontalan, jóformán árokszerű patak rakoncátlankodása miatt ebből a szomorú rovatból soha ki nem maradhatunk. Benne kell lennünk most is, hiszen immár e hó 20-án épen két hete lesz, mióta határunk ősziekkel bevetett része víz alatt áll, s hogy az áradat hamarosan mederbe húzódjék, most már csak azért sem remélhetjük, mert a Tisza szétszórt víztengerének egyrészt is magába kell szednie a Túrnak. Az elmúlt évben épen aratáskor sirtunk a nagy Esaiással fáradságunk gyümölcsének pusztulása felett. Épen akkor, mikor az alföldi aratók ajkán hangos örömmel csattant ki a meglegedés dala, kellett nekünk ekként kiáltanunk fel: „A nyári gyümölcs és aratás felőli vig éneklés elesett már”. (Esaiás 16.) Azt hiszem, ez idézés már most reánk illik. Mert hát lehet-e reményünk a leendő aratás felől, mikor a csillogó víz felszínből csak itt-

ott sötétlik egy-egy kis kopár szárazföld (dehogy is száraz). Az elmúlt évben ilyentájt már jóreménységgel vetegettünk s most: a községből sem tudunk kimenni; a szántás-vetésre a legkedvezőbb időjárás mellett is csak hetek múltával gondolhatunk. Az elmúlt évben életünk, egészségünk megvált esendes békeségben. Ez évben a tél folyamán a difteritisz, tavaszra kelve a vörheny járt sort házról-házra. el nem hagyva csak egyet is, s áldatlan látogatásának már 16 gyermek s egy felnőtt esett áldozatául. Iskolánk január 27. óta be vannak zárva s tekintve az újabb megbetegedéseket: ki tudja, mikor nyílnak meg ismét? Quo usque tandem... Mikor lesz már vége? Ki merné azt mondani, hogy ez az év a szegény kölcséiekre s abban a református egyházra nézve csak némileg és szerencsésebb lenne, mint az elmúlt az a keserű, fájó, kétségbeejtő 13-as. Ki tudja, nem fog-e ez évben még több embertársunk szeméremérzete miatt is — éhen pusztulni?! Kölese, 1914 március 17. Minden jót kívánva szerkesztő úrnak: *Tariska Sándor* ref. lelkész.

— **Meghívó.** A szatmárnémeti református főgimnázium ifjúsága 1914 március hó 21-ikén a tanulmányi kirándulás alapjának javára az Iparos-Otthon dísztermében műsorral egybekötött táncmulatságot rendez, amelyre t. címet és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség.

— **A hajdumegyei tanítók Gönezy-egyesületének** tisztikara és választmánya folyó hó 5-én mutatkozott be Hajdú Ferenc kir. tanfelügyelőnek s üdvözölte őt nemcsak mint új tanfelügyelőt, de mint az egyesület új tagját. Az üdvözlő beszédet Csurka István elnök tartotta, elmondván abban az egyesület 22 éves történetét. A beszédre a tanfelügyelő úr válaszolt, jelezte, hogy ő benne rokonszenv a tanügy szorgalmas munkásai iránt már azon kettős körülménynél fogva is megvan, hogy mint gimnáziumi tanár tanítással foglalkozott és hogy ő maga is egyszerű tanító fia. Az itt felhangzó éljen egyaránt szólott az öreg Hajdu József ny. tanítóbátyáknak, az apának, kinek életnagyságú arcképe a fogadószoba falát díszíti, valamint a kedves modorú tanfelügyelőnek. Majd kezét fogott a küldöttség minden egyes tagjával. Ezzel a fogadás véget ért.

— **A könnyelmű elválások ellen** indított mozgalmat a Kálvin szövetség s egyesületközi értekezlet tartott február 14-én a Gazdaszövetség tanácstermében, amelyen Szilassy Aladár v. b. t. t. elnöklésével tartalmas eszmecsere folyt le. A kérdést Bornáth István dr., a Kálvin szövetség elnöke ismertette, az idevonatkozó statisztikai adatokat pedig Bud János dr. adta elő. A vita folyamán felszólltak Rosenberg Augusztia a Művészet és Művelődés Magyar Nők köre, Sebestyén Gyuláné a Nőegyesületek Szövetsége, Káldy Gyuláné a Katholikus Háziasszonyok Országos Szövetsége, Osztrólutzy Miklós a Luther Társaság és Virágh Gyula dr. a Magyar Társadalomtudományi Egyesület képviselőiben. Az értekezleten részt vettek még Faluvégi Áron és Dávid Ferenc Egyesület, Földváry Elemér az Evangélikus Bimisszió Egyesület, özv. Terplán Lajosné a Katholikus Tisztviselőnők Egyesülete, Lingsuer Erzsébet a Kath. Háziasszonyok Szöv., Majba Vilmos a Luther-Társaság,

Szecska Dezső dr. a Leánykereskedelem-elleni Egyesület, Petri Elek, Versenyi György dr., Kolozsváry Lajosné és Pálóczi Horváth Zoltán dr. a Kálvin-Szövetség képviselőiben. Az értekezleten elhatározták, hogy az igazságügyi miniszterhez memorandumot terjesztenek s fölkérik azokat az egyesületeket, amelyek a kérdés iránt érdeklődnek, hogy saját körükben tárgyalják és külön-külön tegyenek fölterjesztést az igazságügyi miniszterhez. Az igazságügyi miniszterhez intézett felterjesztésben azt kérik, hogy szigorítsa meg a hűtlen elhagyásos válaszokat és állítsa vissza a felsőbbirósági felülvizsgálatot.

— **Az írni-olvasni tudás a különböző felekezeteknél.** Az Országos Népoktató Egyesület 1913-ik titkári jelentése a többek között beszámol arról is, mennyire van elterjedve az írás-olvasás a különböző felekezetek körében. E kimutatás szerint az izraelitáknak 70·3, az evangélikusoknak 69·7, a reformátusoknak 64·2, az unitáriusoknak 55·7%-a tud írni-olvasni, a római katolikusok közül 54·1%, a görögkeletieknek az arány 26·8, a görögkatolikusoknál pedig 20%-ra száll le. Tekintettel az izraelitáknak kulturális szempontból jóval kedvezőbb elhelyezkedésére (t. i. inkább városokban laknak), mondhatjuk, hogy egyenlő körülményeket véve alapul — az evangélikusok állanak első helyen az írás-olvasás tudását illetőleg. *Dr. Z. D.*

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázati hirdetés.

A hódmezővásárhelyi helyettes lelkészi állás (mintegy 2200 korona fizetés, szabadlakáson kívül), megüresedett. — Jó bizonyítványokkal jelentkezni lehet e hó 28-ig nt. Szeremley Sámuel lelkész úrnál, ki ez ügyben bővebb értesítést adhat. Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázat.

A mezőtúri református főgimnázium fenntartó-testülete pályázatot hirdet egy, a közoktatásügyi miniszter úr kinevezése alá tartozó görög-latin rondes tanszékre.

Javadalmazás 2400 korona törzsfizetés, 600 K lakáspénz, szabályszerű korpótlék és állami fizetékiegészítés.

Nyugdíj az 1894. évi XXVII. t.-c. értelmében.

Pályázatok folyó évi április hó 20-ig a vallás-és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézve a főgimn. igazgatóságához küldendők, életkorra, vallásra, képesítésre, egészségi állapotra, katonai kötelezettségre, eddigi szolgálatra vonatkozó okmányokkal és rövid életrajzzal.

Az állás szeptember hó 1-én foglalandó el. A kinevezett tanár állását székfoglaló értekezéssel tartozik elfoglalni.

Mezőtúr, 1914 március hó 3.

Borsos Károly,
igazgató.

Csomasz Dezső,
az igazg. tanács elnöke.

Pályázat.

A szatmárnémeti református tanítónőképző fenntartó testülete egy paedagógiai s egy vallásstanári állásra hirdet pályázatot.

1. A paedagógiai tanszékre református vallású s elsősorban olyan tanárok — nőtanárok is — pályázhatnak, kik a paedagógiai tárgyakból tanítónőképző-intézeti tanári oklevelet szereztek, másodsorban okl. középiskolai tanárok — nőtanárok is — kik a nevelés és oktatás tanterveiből gyakorlati működést igazolnak.

2. A vallásstanári állásra oly oklevelű református lelkészek pályázhatnak, kik a középiskolai tanári oklevelet is megszerezték a történet, földrajz, — esetleg más — szakcsoportból.

A megválasztott 2 tanár köteles heti óraszámára 20—20, javadalmazása 1400 korona törzsfizetés az iskola pénztárából s a nagyméltóságú vallás-és közoktatásügyi miniszter úrtól az eddigi gyakorlat szerint nyerendő állami fizetékiegészítés.

Lakáspénz és korpótlék ügye rendezés alatt.

A megválasztott tanárok állásukat 1914 szept. 1-én tartoznak elfoglalni s az iskolától is ettől az időtől kezdve kapják fizetésüket előleges havi részletekben.

Pályázatok oklevéllel, családi körülményeket, katonai szolgálatot igazoló okmányokkal, orvosi és működési bizonyítvánnyal, esetleg egyéb okmányokkal felszerelve a szatmárnémeti református tanítónőképző igazgatóságához 1914 április hó 15-ig küldendők.

A fenntartó testület fenntartja magának a jogot, hogy amennyiben a pályázat eredménye nem lenne a kívánalmaknak megfelelő, úgy helyettes tanárral tölti be az illető tanszékét.

Szatmárnémeti, 1914 március hó.

Poszváék Irén,
igazgató.

Kovács Lajos,
igazgató tanács elnöke.

Konfirmáció alkalmából ajánljuk a Révész—Szoboszlay—
S. Szabó-féle: Konfirmációra előkészítő kátét kérdés-
és feleletekben. Ára 30 fillér.

Legujabb theologiai ujdonságok.

Most jelent meg:

Debreczeni Lelkészi Tár. XI. köt.
Szerkesztette: **S. Szabó József.** Ára kötve 10 kor.

Jánosi Zoltán: Papi dolgozatok.
VIII. kötet

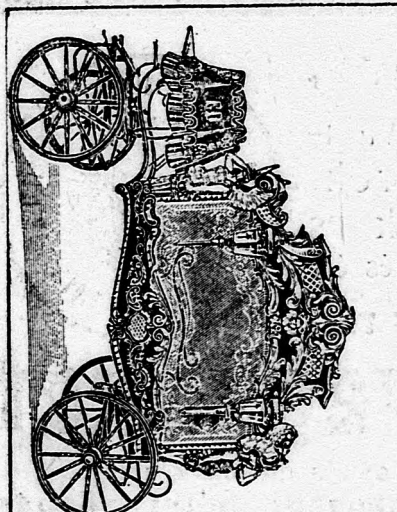
Közönséges egyházi beszédek. Ára kötve 6 kor.

Ugy ezek — mint az előbbi kötetek —

csekély havi részletfizetésre
megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZENBEN.

FRISS ZSIGMOND és DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SÍRKOSZORÚ,
GYASZKÖCSI ÉS
PÁNYALOZÁSI CIKKEK
GYÁRÁ,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZÉK
INGYEN ÉS RÉRMENYVE.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papírral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-
szekrényke, elzáró tolóajtóval . . . . 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vil-
lanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1991

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréak papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó velezek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matrácok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott áron

kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

~ DEBRECEN, RÓZSA-UTCA. ~

